

Finansutskottets yttrande

1993/94:FiU10y

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder inom den kommunala sektorn

1993/94
FiU10y

Till arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet har genom beslut den 15 februari 1994 berett finansutskottet tillfälle att yttra sig över motionerna 1993/94:A204, 1993/94:A215 yrkande 3, 1993/94:A250 yrkande 6, 1993/94:A252, 1993/94:A254 yrkande 8, 1993/94:A258, 1993/94:A269 yrkande 1 och 1993/94:So249 yrkande 12, såvitt motionsyrkandena avser användning av anslaget Arbetsmarknadspolitiska åtgärder för innevarande och nästa budgetår till åtgärder inom den offentliga sektorn.

Avgränsning av yttrandet

I samtliga de aktuella motionerna föreslås insatser för att i rådande konjunkurläge förhindra eller förlänga uppsägningar av offentliganställd personal. I motion A252 berörs även anställda i privat sektor. I det följande tar utskottet endast upp de förslag som berör anställda i kommuner och landsting.

Utskottet

Enligt finansutskottets uppfattning är de pågående strukturförändringarna inom den kommunala sektorn långsiktigt nödvändiga mot bakgrund av det rådande statsfinansiella läget. Tilldelningen av ekonomiska resurser till kommuner och landsting måste därför vara restriktiv. När det gäller utvecklingen på medellång sikt har regeringen i årets budgetproposition aviserat att den avser att i kompletteringspropositionen återkomma med en bedömning av och förslag beträffande det finansiella utrymmet för kommensektorn.

Finansutskottet har förståelse för att arbetsmarknadsmyndigheterna i nuvarande konjunkurläge och inom ramen för tilldelade medel för innevarande budgetår gör överenskommelser med kommuner och landsting om utbildning och kompetenshöjande insatser. Därigenom torde möjligheterna förbättras att klara den nödvändiga omstruktureringen av den kommunala verksamheten samtidigt som hänsyn kan tas till den lokala arbetsmarknadssituationen. Enligt uppgift har avtal motsvarande 15 000 årsarbeten redan slutits och diskussioner pågår om avtal för ytterligare omkring 13 000 personer. Avtalen gäller i

första hand bidrag till företagsutbildning, och de personalkategorier som berörs är främst sjuksköterskor, undersköterskor, vårdbiträden och annan vård- och omsorgspersonal.

Enligt förordningen 1984:518 om bidrag till utbildning i företag (ändrad senast 1993:727) får bidrag lämnas under högst 920 timmar för varje anställd under en tid av två år räknat från den dag utbildningen påbörjades (19 §). Enligt förordningen (13 §) får bidraget uppgå till högst 60 kronor per timme. Enligt vad utskottet erfarit har styrelsen för AMS den 25 februari 1994 beslutat att hos regeringen hemställa om att bidragsnivån för anställda i verkstadsindustrin skall höjas till högst 90 kronor per timme.

Finansutskottet förutsätter att regeringen i samband med behandlingen av denna framställan även överväger utformningen av bidraget för anställda i kommuner och landsting, såväl när det gäller nivå som tidsgränser. I ett kort och medellångt perspektiv skulle därigenom ytterligare uppsägningar kunna undvikas samtidigt som det långsiktigt nödvändiga förändringsarbetet inom den kommunala sektorn kan fortsätta. Utskottet vill betona att tyngdpunkten på åtgärderna av konjunkturskäl bör ligga under år 1994, vilket också poängteras i motion A269 av Ian Wachtmeister m.fl. (nyd).

I motion A204 av Lars Stjernkvist m.fl. (s) sägs att medel till utbildning är bra men inte tillräckligt. Om uppsägningarna i kommuner och landsting skall stoppas fordras, enligt motionärerna, uppenbarligen att arbetsgivare får använda arbetsmarknadsmedel även till lönekostnader. Även i övriga socialdemokratiska motioner förs motsvarande resonemang.

Finansutskottet har ovan förordat att de arbetsmarknadspolitiska medlen används för ytterligare satsningar på utbildning och kompetenshöjning inom den kommunala sektorn. Däremot bör dessa medel inte användas för reguljär kommunal verksamhet på det sätt som förordas i de aktuella motionerna. Utskottet vidhåller därmed sin i yttrande 1993/94:FiU2y intagna ståndpunkt. Yttrandet avgavs bl.a. med anledning av motionskrav av liknande slag från socialdemokratiskt håll hösten 1993.

Med hänvisning till det anförda avstyrker finansutskottet bifall till motionerna A204 (s), A215 (s) yrkande 3, A250 (v) yrkande 6, A252 (s), A254 (s) yrkande 8, A258 (s), A269 (nyd) yrkande 1, och So249 (s) yrkande 12.

Stockholm den 1 mars 1994

På finansutskottets vägnar

Per-Ola Eriksson

I beslutet har deltagit: Per-Ola Eriksson (c), Göran Persson (s), Bengt Wittbom (m), Roland Sundgren (s), Lisbet Calner (s), Yvonne Sand-

berg-Fries (s), Stefan Attefall (kds), Ian Wachtmeister (nyd), Arne Kjörnsberg (s), Roland Larsson (c), Sonia Karlsson (s), Lennart Hedquist (m), Alf Egnerfors (s), Christel Anderberg (m) och Bengt Rosén (fp).

1993/94:FiU10y

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Johan Lönnroth (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Avvikande meningar

1. Uppsägningarna i kommuner och landsting

Göran Persson, Roland Sundgren, Lisbet Calner, Yvonne Sandberg-Fries, Arne Kjörnsberg, Sonia Karlsson och Alf Egnerfors (alla s) anser att finansutskottets yttrande bort ha följande lydelse:

Kommunerna och landstingen har en mycket ansträngd ekonomi som lett till betydande personalminskningar under de senaste åren. Det är i och för sig önskvärt med en förändring på kommunal nivå som leder till en ökad produktivitet. Men det är först när de friställda kan få en ny anställning som det sker en samhällssekonomisk vinst. Kommuner och landsting skär nu således ned i sin verksamhet för att det saknas pengar. Många utbildade och erfarna personer går därför ut i arbetslöshet och kostar samhället pengar i form av a-kasseersättning, arbetsmarknadspolitiska åtgärder, socialbidrag m.m. Detta är ett slöseri med mänskliga och ekonomiska resurser.

En statsfinansiell kalkyl som gjorts av AMS visar att nettobesparingarna av att säga upp personal i kommuner och landsting i rådande arbetsmarknadsläge är små eller inga alls. Motsvarande studier har gjorts av SKTF och av Svenska kommunförbundet. Kalkylerna leder till slutsatsen att det är mycket billigt för samhället att sätta människor i arbete i den kommunala välfärdsproduktionen i stället för att dra ned på antalet sysselsatta och därmed öka på arbetslösheten. Räkna vi dessutom in värdet på de tjänster som skulle ha kunnat produceras samt minskade kostnader för ekonomisk och social utslagning är en minskad rundgång mellan staten och kommunsektorn helt säkert samhällssekonomiskt lönsam.

Enligt regeringens egna beräkningar riskerar 37 000 personer att i år mista sina anställningar i kommuner och landsting. Betydande verksamhetsminskningar har redan gjorts under åren 1992 och 1993. Sannolikt kommer de kommunalt anställda sannolikt att bli uppemot 100 000 färre under dessa tre år. Vi har tidigare lagt förslag som skulle förhindra att de uppsagda går ut i öppen arbetslöshet. Vi återkommer nu med samma förslag för nästa budgetår.

Vi Socialdemokrater föreslår därför att AMS får i uppdrag att förhandla med kommuner och landsting om att förlänga uppsägningstiden till i första hand den 31 december 1995 för varslad personal. Målet bör vara att ingen skall gå ut i öppen arbetslöshet. AMS bör få

särskilda medel för att stimulera kommuner och landsting att fatta sådana beslut. Medlen skall få användas såväl till utbildningsinsatser som till lönekostnader. För nästa år bör 2,7 miljarder kronor anslås för ändamålet. Stödet för en enskild person skall inte få överstiga 85 % av lönen.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker finansutskottet bifall till motionerna A204 (s), A254 (s) yrkande 8, A258 (s) samt So249 (s) yrkande 12.

2. Stöd till kommunerna för aktiva insatser i vården

Ian Wachtmeister (nyd) anser att finansutskottets yttrande bort ha följande lydelse:

Enligt Ny demokratis uppfattning är de pågående strukturförändringarna inom den kommunala sektorn helt nödvändiga mot bakgrund av det rådande statsfinansiella läget. Den kommunala konsumtionsvolymen och antalet sysselsatta i kommunerna och landstingen måste därför på sikt minska utöver vad som redan skett.

I den nuvarande extrema arbetslöshetssituationen krävs dock vissa extraordinära åtgärder. Vi föreslår därför ett särskilt stöd för aktiva insatser i vården. Arbetsmarknadsmyndigheterna sluter nu avtal med kommuner och landsting om utbildning och kompetenshöjande insatser. Men det räcker inte. Vårt förslag går ut på att öronmärkta pengar därutöver skall gå till sjuk- och äldre vården. På det sättet skulle möjligheterna väsentligt öka för sjuksköterskor, undersköterskor och vårdbiträden att gå kvar i vården.

Ytterligare 180 miljoner kronor av resterande medel för innevarande budgetår bör användas. Det skulle räcka till att ge 15 000 personer en meningsfull sysselsättning i vården. Det är dock viktigt att åtgärderna tidsbegränsas till högst 12 månader. Det bör ankomma på arbetsmarknadsutskottet att närmare överväga utformningen av det tillfälliga stödet till sjuk- och äldre vården.

Meningsyttring av suppleant

Meningsyttring får avges av suppleant från Vänsterpartiet, eftersom partiet inte företräds av ordinarie ledamot i utskottet.

Johan Lönnroth (v) anför:

Vänsterpartiet anser — vilket framgår av vår motion A250 — att nedskärningarna inom kommunsektorn måste upphöra och uppsägningarna stoppas. Vi vill i stället satsa på åtgärder som höjer kvalitet och kompetens. Vi yrkar därför bifall till motion A250 (v) yrkande 6 samt instämmer i den avvikande mening som avgetts av Socialdemokraternas företrädare i utskottet.